

XXI. MEZINÁRODNÍ KOLOKVIUM O REGIONÁLNÍCH VĚDÁCH. SBORNÍK PŘÍSPĚVKŮ.

21ST INTERNATIONAL COLLOQUIUM ON REGIONAL SCIENCES. CONFERENCE PROCEEDINGS.

Place: Kurdějov (Czech Republic)
June 13-15, 2018

Publisher: Masarykova univerzita, Brno

Edited by:

Viktorie KLÍMOVÁ

Vladimír ŽÍTEK

(Masarykova univerzita / Masaryk University, Czech Republic)

Vzor citace / Citation example:

AUTOR, A. Název článku. In Klímová, V., Žítek, V. (eds.) *XXI. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. Sborník příspěvků*. Brno: Masarykova univerzita, 2018. s. 1–5. ISBN 978-80-210-8969-3.

AUTHOR, A. Title of paper. In Klímová, V., Žítek, V. (eds.) *21st International Colloquium on Regional Sciences. Conference Proceedings*. Brno: Masarykova univerzita, 2018. pp. 1–5. ISBN 978-80-210-8969-3.

Publikace neprošla jazykovou úpravou. / Publication is not a subject of language check.

Za správnost obsahu a originalitu výzkumu zodpovídají autoři. / Authors are fully responsible for the content and originality of the articles.

© 2018 Masarykova univerzita

ISBN 978-80-210-8969-3

ISBN 978-80-210-8970-9 (online : pdf)

MOŽNOSTI ROZVOJE REGIONU POMOCÍ VENKOVSKÉHO TURISMU A AGROTURISMU

Regional development possibilities through rural and agro tourism

MARTIN MUSIL

MARTIN LUŠTICKÝ

Katedra managementu Department of Management
Fakulta managementu Faculty of Management
Vysoká škola ekonomická v Praze University of Economics, Prague
✉ Jarosovska 1117, 377 01 Jindřichův Hradec, Czech Republic
E-mail: musil@fm.vse.cz, martin.lusticky@vse.cz

Anotace

Příspěvek se zaměřuje na téma rozvoje regionu prostřednictvím venkovského turismu a agroturismu. Na příkladu území Místní akční skupiny Česká Kanada analyzuje sekundární předpoklady rozvoje v podobě nabídky služeb provozovatelů zařízení venkovského turismu a agroturismu. Jedná se o případovou studii v typickém venkovském území. Příspěvek mapuje možnosti využití zázemí venkova pro rozvoj turismu a tím i dosažení rozvoje venkovské oblasti. Cílem příspěvku je analyzovat skladbu nabídky služeb venkovského turismu a agroturismu a poukázat na její vliv na rozvoj daného území. Na základě výsledků PAPI/CAPI dotazování všech oficiálně podnikajících subjektů v regionu příspěvek identifikuje významná rozvojová omezení, kterými jsou především nedostatečná nabídka služeb, nízká rozmanitost nabídky a téměř neexistující spolupráce aktérů. Tyto limity resultují do omezeného potenciálu rozvoje území pomocí služeb venkovského turismu a agroturismu. Výstupy výzkumu jsou součástí pokladů pro podporu v rámci MAS a budou využity i pro nově se tvořící destinační management.

Klíčová slova

venkovský turismus, agroturismus, regionální rozvoj

Annotation

The paper is focused on the topic of regional development through rural and agro tourism. It analyses the secondary development conditions in a form of services of different tourism operators in a field of rural and agro tourism. The paper has a form of the case study covering a typical rural region - the area of Local Action Group Česká Kanada. It maps different ways how to use service facilities in rural area for tourism development and consequent overall development of the region. The aim of the paper is to analyze a structure of rural tourism and agro tourism services and point out to their impact on development of the region. The paper uses PAPI/CAPI interviews of all business in the region. Based on their results it identifies some significant development limits, e.g. in a form of insufficient offer of the services, low variety of the services and low level of cooperation between local actors. These limits result into low development potential of the region caused by services in rural and agro tourism. The research findings help the LAG to improve the development support aiming. It should be used for the activities of newly-formed destination management organization as well.

Key words

rural tourism, agro tourism, regional development

JEL classification: Z32, R11

1. Úvod

Cestovní ruch, jako jedno z aktuálně nejprogresivnějších odvětví světové ekonomiky, může působit jako silný faktor ekonomického růstu regionů. Využití tohoto růstového potenciálu cestovního ruchu se nabízí i pro ekonomické oživení venkova, stíženého hospodářskými i sociálními problémy. Nakolik však může venkovský

turismus, včetně jeho podkategorií, pomoci s rozvojem regionu, zůstává otázkou místního potenciálu, včetně schopností jeho odpovídajícího řízení.

Zhoršené podmínky rozvoje či revitalizace území jsou podle Šimkové (2008, 2015) výrazné právě ve venkovském prostoru. Ten je silně spjat se zemědělstvím, a právě prosperita zemědělství tak významně ovlivňuje prosperitu venkova. Jednou z možností oživení a současně pomocného řešení zaostávající zemědělské výroby je provozování služeb venkovského cestovního ruchu (Macbeth, Carson, Northcote, 2004; Thöndlová, 2011; Šimková, 2015).

Cestovní ruch se realizuje v konkrétním území s odpovídajícím turistickým potenciálem. Tato místní vázanost je cestovnímu ruchu vlastní. Spotřebitel se tedy přemísťuje za produktem do určitého regionu, čímž dochází k transferu ekonomických zdrojů ze zdrojového regionu do regionu cílového. Aby se tento transfer mohl projevit v pozitivních efektech v cílovém místě, musí být místo či region schopen tyto transfery nejen získat, ale také je dále přeměnit ideálně přímo v regionu. Tím mohou vznikat pozitivní efekty, zejm. multiplikační a vyrovnávací efekty turismu, které mají vést k postupnému místnímu rozvoji. Ačkoliv jsou ekonomické přínosy sledovány jako primární, nelze opomenout ani případné přínosy socio-kulturního či environmentálního charakteru, a samozřejmě také případná negativa, která se mohou projevit ve všech třech zmíněných dimenzích. Ekonomické efekty jsou však nejlépe uchopitelné, relativně dobře měřitelné a často v primárním zájmu účastníků směny.

Cílem tohoto příspěvku je analyzovat, zda a nakolik venkovský turismus a agroturismus může být v území významnějším prvkem místního rozvoje, a to na základě podoby a rozmístění vybrané infrastruktury venkovského turismu a agroturismu v konkrétním území venkovského charakteru.

2. Metodika

Výzkumnou oblastí byla oblast tvořena územím obcí Místní akční skupiny Česká Kanada. Pro účely provedení analýzy byly definovány jednotlivé objekty zájmu, mezi které spadala zařízení agroturismu a zařízení venkovského turismu, poskytující doplňkový zážitkový program. Definice subjektů a pojmů byly dány Ministerstvem zemědělství jakožto zadávacím orgánem celého výzkumu.

Zařízení agroturismu bylo definováno jako usedlost, statek, rodinná farma apod. se zemědělskou funkcí, nabízející turistické nebo rekreační pobyty na venkově. Součástí nabídky muselo být ubytování s programem s přímým vztahem k zemědělství (např. prohlídka zemědělské usedlosti, jezdeckví, program se zvířaty, nabídka spolupráce při sezonních pracích, nabídka vlastních produktů a výrobků, příp. regionálních potravin a regionálních produktů jiných dodavatelů). Maximální lůžková kapacita byla stanovena na 40 lůžek. Poskytovatelem služeb mohl být pouze zemědělský podnikatel, který měl hlavní či vedlejší příjmy z nezemědělské činnosti a byl evidován v registru zemědělských podnikatelů.

Zařízení venkovského turismu bylo definováno jako usedlost, statek, mlýn, chalupa, penzion, ubytování v soukromí apod., nabízející turistické nebo rekreační pobyty na venkově. Součástí nabídky muselo být ubytování a program (např. vycházka s průvodcem, cyklovýlet, program se zvířaty, ochutnávka regionálních produktů, ukázky řemesel, prohlídka hospodářství, možnosti vyzkoušet si přípravu regionálních specialit, péče o přírodu, pěstování bylinek, autorské čtení, posezení s hudbou apod.). Lůžková kapacita nesměla překročit 45 lůžek. Poskytovatel služeb musel mít živnostenské oprávnění v živnosti ubytovací služby nebo hostinská činnost.

Dále byl definován zážitkový program na venkově, a to jako jednodenní program bez ubytování s poznávacím a zážitkovým charakterem, který byl nabízen pravidelně a týkal se minimálně jednoho z těchto témat: zemědělství, lesnictví, vinařství, ovocnářství, zahradnictví, regionální řemesla, příprava potravin, činnosti související s krajinou, ochranou přírody, domácí faunou a flórou, umění, kultura a zdraví.

Základní výzkumný soubor tvořily všechny subjekty s živnostenským oprávněním v živnostech ubytovací služby a hostinská činnost a registrovaní zemědělské podnikatele v daném regionu. Databáze byly získány od živnostenských úřadů a z veřejně dostupné Evidence zemědělského podnikatele. Základní výzkumný soubor čítal celkem 686 subjektů.

Výběrový soubor potenciálních subjektů byl ze základního vzorku vybrán na základě vyhledávání ve veřejně přístupných online databázích. Do výběrového souboru byly zahrnuty subjekty, u nichž bylo možné se na základě dostupných údajů domnívat, že poskytují ubytovací služby a k nim také jakýkoliv další program. Zahrnuty byly také subjekty, u nichž nebylo možné přesně určit, zda k ubytovacím službám program poskytují, nebo nikoliv. Tento výběrový výzkumný soubor čítal ve 34 obcích celkem 228 subjektů. Z nich 41 bylo evidováno jako zemědělské podnikatele, a tedy potenciální provozovatele agroturismu.

Ke sběru dat bylo využito osobního dotazování provozovatelů formou PAPI/CAPI za pomoci standardizovaného dotazníku.

3. Možnosti rozvoje venkovského území cestovním ruchem

Pojem rozvoj je z teoretického hlediska chápán jako proces pozitivních změn (Horáková, Fialová, 2014; Víturka, Tóthová, 2014). Z praktického hlediska tomu tak nemusí vždy být. Cestovní ruch přináší svými aktivitami vedle pozitivních efektů i efekty negativní. Nejlépe měřitelnými jsou pak ty, které přímo souvisejí s transferem peněz, příp. se zaměstnaností, tedy efekty ekonomické, z nich pak primárně ty přímé. Avšak i dosažení pozitivních ekonomických efektů není vždy samozřejmé, případně dostatečné pro rozvoj místa či regionu.

Základem možnosti transferu zdrojů z jednoho místa do druhého skrze turismus je existence odpovídající místní nabídky, tedy vhodných atraktivit a jejich dostatečného zázemí. Latentní atraktivity cestovního ruchu, zejm. přírodního charakteru, byť v rozdílném množství a kvalitě, se nacházejí na řadě míst. Mnohá z těchto míst navíc postrádají jiné ekonomické aktivity primární či sekundární sféry a cestovní ruch se tak stává jednou z mála šancí, která může zabezpečit zdroje pro rozvoj regionu (Nejdl, 2011). V této souvislosti se uplatňuje tzv. vyrovnávací funkce turismu, jejíž podstata spočívá v transferu ekonomické poptávky z místa její produkce, místa často ekonomicky silného, do místa jiného, s disponibilními předpoklady cestovního ruchu, mnohdy místa ekonomicky slabšího, kde se přínosy z realizované poptávky reinvestují do místní ekonomiky (Vystoupil, Šauer, 2006; Nejdl, 2011; Plzánková, Studnička, 2014).

Vyrovnávací funkce turismu má však své limity. Pokud se nepodaří podnitit dostatečný vlastní ekonomický rozvoj regionu, transferované finanční prostředky se nepromítnou do tvorby místní nabídky. Je také zřejmé, že turismus není všelék a nelze jej realizovat v jakémkoliv území. Region musí disponovat vhodným souborem předpokladů pro rozvoj cestovního ruchu. Nestačí však pouhá existence těchto atraktivit, důležité je také vnější prostředí, kam lze zařadit regionální rozvojovou politiku a uplatňování řídicích funkcí veřejnoprávních institucí v území. (Nejdl, 2011). Cestovní ruch se tak stává faktorem regionálního rozvoje tam, kde se jednak nachází vhodná primární nabídka, ale kde je zároveň odpovídající nabídka sekundární (Macbeth, Carson, Northcote, 2004; Gúčík a kol., 2012; Beresecká, 2013; Dušek a kol., 2014).

Pro rozvoj venkovského turismu a agroturismu je kromě objektivních podmínek makro charakteru, jako jsou legislativní vymezení, podpora mikro, malého a středního podnikání, životní styl, či poptávka návštěvníků, důležité naplnění následujících podmínek v území:

- venkovský charakter regionu se zázemím občanské vybavenosti,
- existence místních subjektů zabývajících se zemědělstvím nebo jiným podnikáním v místě,
- atraktivita krajiny a regionu z návštěvníckého pohledu (různorodá a funkční krajina, přírodní a kulturní atraktivity, regionální speciality, image regionu atp.),
- dostupnost regionu, včetně existence značených turistických tras,
- propagace a marketing regionu a daného typu služeb.

Z výše uvedeného je patrné, že dosažení pozitivních ekonomických efektů, které mohou přispět k rozvoji místa či regionu, je závislé na možnostech a schopnostech subjektů v daném místě či regionu realizovat odpovídající ekonomické aktivity jak na straně nabídky, tak i poptávky. Na nabídku v cestovním ruchu jsou však v současnosti kladeny vyšší požadavky, neboť jen taková nabídka může být úspěšná, která se návštěvníkům jeví jako atraktivní. Na atraktivnosti přidávají nabídce právě zajímavé doprovodné programy, zejména ty související s daným místem či regionem. Hovoříme zde pak o tzv. regionálních turistických produktech, které se vyznačují kombinací služeb, jež dokáží vhodně uspokojit komplexní poptávku návštěvníka při maximálním využití místních zdrojů. (Palatková, 2011; Rygllová, Burian, Vajčnerová, 2011). Pro možnost dosažení lepšího pozitivního ekonomického efektu je tak zapotřebí nabízet kombinace základních a doplňkových služeb, nikoliv jen jednotlivé služby samostatně.

Právě to však může být problémem na venkově, který se stále potýká s ekonomickými i sociálními problémy. Zvláště pak v těch územích, která jsou určitým způsobem ekonomicky znevýhodněna (Šimková, 2008). Pokud není dosaženo jistého souladu mezi místními atraktivitami a podnikatelským zázemím v podobě nabídky základních a doplňkových služeb, nelze očekávat zřetelnější pozitivní ekonomické efekty z turismu, jež by mohly zabezpečit udržitelný rozvoj místa či regionu.

Rozvoj venkovského turismu, včetně agroturismu, se týká prakticky celé České republiky. Některé oblasti však mají pro tento typ turismu lepší podmínky než jiné (Šimková, 2008; Zeipelt a kol., 2011; Stříbrná, 2015).

V úrodných oblastech nemusí být pro zemědělské podnikatele turismus zajímavý, neboť se zemědělskou činností užíví dostatečně. Zejména agroturismus je tedy velmi závislý na zaměření jednotlivých podnikatelů, které mj. souvisí s místními podmínkami pro rozvoj zemědělství (Stříbrná, 2015). Z hlediska centrálních orgánů je u nás dlouhodobě venkovský turismus, především však agroturismus, na okraji zájmů, což může souviset mj. s malou kapacitou a malým obratem většiny těchto zařízení, nebo tím, že na agroturismus bylo dlouho pohlíženo jako na doplňkovou aktivitu k zemědělství (Ryglová, Burian, Vajčnerová, 2011). Také obliba druhého bydlení a jeho značná kapacita mohou být jedním z důvodů, proč se služby agroturismu u nás rozvíjely pomaleji než v jiných zemích (Thöndlová, 2011).

Kvantitativní nárůst subjektů poskytujících služby venkovského turismu a agroturismu nelze podle Stříbrné (2015) již očekávat. V podmínkách České republiky převažuje venkovský turismus v podobě ubytování na venkově, agroturismus je spíše okrajovou záležitostí. Farem rodinného typu, s nimiž je právě agroturismus asociován, je u nás relativně málo (Ryglová, Burian, Vajčnerová, 2011). Svaz venkovské turistiky eviduje na území ČR okolo 60 agroturistických farem, tedy těch, které kromě zemědělské činnosti nabízejí ubytování a doprovodný program (Stříbrná, 2015; Svaz venkovské turistiky, 2017). Celkový počet subjektů nabízejících služby venkovského turismu v oblasti ubytování eviduje Svaz více než 550, v oblasti zážitkového programu má pak v databázi přes 440 nabídek (Svaz venkovské turistiky, 2017). Ač je nutné tyto údaje brát pouze jako výběrové, lze i na jejich základě poukázat především na velmi malý počet agroturistických areálů, a naopak na převahu služeb v podobě turistického ubytování na venkově. Zážitkové programy pak vykazují vysokou variabilitu.

4 Charakteristika zkoumaného území

Analýzou lokalizačních podmínek lze území MAS Česká Kanada charakterizovat následně. Jedná se o venkovské území zahrnující 49 obcí a 5 měst (z toho 4 s méně než 9 tisíci obyvateli), s celkovým počtem 53,3 tis. obyvatel na rozloze 954,61 km². Na celém území MAS je průměrná hustota osídlení 56,18 obyvatel na km², ve městech je však koncentrace obyvatel vyšší, a tudíž je hustota osídlení mimo města ještě nižší, v celorepublikovém srovnání patří mezi nejnižší. Mezi obcemi převažují obce do 200 obyvatel (45,5 %) a obce od 200 do 2000 obyvatel (50 %). Potenciální rekreační plochy tvoří 56,38 % území, což poukazuje na mírně nadprůměrné a relativně příznivé podmínky pro rozvoj cestovního ruchu a rekreace, zejména pak venkovské. Typickými formami cestovního ruchu jsou návštěva památek, rekreace u vody a cykloturistika, významné je též druhé bydlení.

Dle typologie venkovského prostoru zaměřené na potenciál rozvoje spadá většina zkoumaného území, s výjimkou jižní části, do tzv. nerozvojového sousedského venkova (Perlín, Kučera, Kučerová, 2010). Ten reprezentuje většinu hospodářsky slabých území vnitřní periferie, ekonomicky slabší, s horší občanskou vybaveností, rozdrobenou sídelní strukturou, nižší populací a vyšším počtem malých obcí s malými obecními rozpočty. Jižní příhraniční část území spadá do tzv. problémového rekreačního venkova, jenž je charakterizován nižším podílem trvale obydlených domů a vyšším turistickým potenciálem s výrazným zastoupením objektů druhého bydlení. Představuje však zároveň ekonomicky problémovou oblast, pro niž potenciál rozvoje sice skýtá atraktivní prostředí pro turistiku, ta je však většinou pasivní nebo jen mírně aktivní, relativně jednoduchého rázu, a zároveň nemůže být jedinou ekonomickou činností. Východní část území MAS náleží do tzv. neprofilovaného venkova, typického převážně populačně malými obcemi bez růstového potenciálu a s průměrnou až podprůměrnou občanskou vybaveností, ve většině ohledů mající nevelký rozvojový potenciál.

Tyto charakteristiky nepřímo potvrzuje i Program rozvoje Jihočeského kraje (JčK, 2014), neboť význačná část území MAS, konkrétně celá jihovýchodní část, byla vybrána do hospodářsky slabých oblastí Jihočeského kraje pro období 2014–2020. Ty se vyznačují nižší životní úrovní, nadprůměrným podílem zaměstnanosti v primárním sektoru, nízkou hustotou osídlení a zpravidla také nadprůměrnou nezaměstnaností.

Z pohledu krajiny a zemědělství spadá celé území MAS do méně příznivých oblastí s podílem LAF na celkové ploše v rozmezí 40 % až 50 %. Nižší hodnoty koeficientu ekologické stability vykazuje opět především východní část území a také střední část kolem hlavního sídla, města Jindřichova Hradce (JčK, 2014). Region je typický svoji zemědělskou tradicí, zároveň ale v částečně zhoršených podmínkách, zejm. půdních. Kromě několika větších podniků (ZD a firmy v několika obcích) se jedná o soukromé, malé a drobné zemědělce. V živočišné výrobě převládá chov prasat a skotu, v rostlinné výrobě obiloviny, řepka, brambory a zelenina. Intenzifikace zemědělské výroby, orientace na jednostranné hospodaření či nižší průměrná výnosnost půdy jsou klasickými problémy místního zemědělství.

Výše uvedené poukazuje na ekonomicky slabší venkovskou krajinu, která má rekreační potenciál zejména ve druhém bydlení a v menších objektech venkovského turismu. Z pohledu cestovního ruchu je ovšem území MAS nesourodé. Existují zde místa vysoce atraktivní s vyšším potenciálem i místa téměř bez turistického potenciálu.

Území jako celek není přirozenou destinací. Zásadní turistickou oblastí je přírodní park Česká Kanada se svým spádovým územím, dále město Jindřichův Hradec a nejbližší okolí zámku Červená Lhota. Převažuje zde městský turismus, návštěva památek a pasivní i mírně aktivní rekreace u vody a v přírodě, včetně cykloturistiky. Služby jsou relativně rozvinuté, byť lokálně nevyvážené, infrastruktura je stabilní a v poměrně dobrém stavu. Podobně rozvinutá je i suprastruktura cestovního ruchu, soustřeďuje se ovšem kolem hlavních atraktivit. Řízení cestovního ruchu je na nízké úrovni, aktuálně je regionální destinační management, pod který výzkumné území spadá, ve fázi počátečního rozvoje, kdy o řízení cestovního ruchu v území ještě nelze hovořit.

Na území MAS bylo v květnu 2017 evidováno 325 zemědělských podnikatelů (tj. 2,7 % všech podnikatelských subjektů dle právní formy), z toho dle oficiální evidence 53 ekologicky hospodařících, z nich pak 23 evidovaných na území města J. Hradce. Z hlediska CZ-NACE činil podíl subjektů v oboru Zemědělství, lesnictví a rybářství 8,1 %, v oboru Ubytování, stravování a pohostinství 6,52 % všech evidovaných aktivních subjektů, téměř polovina z nich pak na území města J. Hradce. Při absenci vhodného komparativního hlediska lze učinit opatrný závěr ohledně průměrného potenciálu co se počtu potenciálních subjektů venkovského turismu a agroturismu týče.

4.1 Analýza nabídky agroturismu a venkovského turismu

Na základě uvedené metodiky bylo provedeno šetření mezi 228 subjekty výběrového výzkumného souboru. Z nich byly získány údaje od 186 subjektů, z nich však 53 neprovozovalo rekreační ubytování, 18 subjektů již neexistovalo, 20 již tuto činnost nevykonávalo a 4 subjekty byly v databázi uvedeny vícekrát. Výsledkem tedy bylo **133 respondentů**, provozovatelů venkovského turismu či agroturismu.

Z těchto 133 subjektů bylo 41 subjektů registrováno jako zemědělství podnikatelé. Z tohoto počtu odpovídaly definici a uvedeným podmínkám **agroturismu** pouze **dva subjekty**. Všechny další subjekty, které byly registrovanými zemědělskými podnikateli, buď ubytování nenabízely vůbec, nebo nabízely pouze ubytování bez jakéhokoliv doprovodného programu (10 zemědělců). Někteří zemědělství podnikatelé také nabízeli jen jednoduchý program (např. jízdu na koních), ale bez ubytování či dalších služeb. Doprovodný program byl řešen nejčastěji uvedením aktivit nabízených jinými subjekty, které lze v okolí daného zařízení využít.

Tab. 1: Nabízené služby v rámci agroturismu nad rámec ubytování

Subjekt	Velikostní kategorie	Nabízený program
A	1-5 zaměstnanců	jízda na koních, domácí zvířata, wellness, svatby
B	bez zaměstnanců	jízda na koních

Zdroj: vlastní zpracování

Z výsledků je patrné, že program agroturismu se aktuálně v oblasti MAS Česká Kanada orientuje pouze na využití vlastních koní v podobě nabídky jízdy v areálu či vyjížděk do okolí. Programy lze tedy označit jako minimalistické, počet subjektů jako velmi malý. Kromě samotného provozovatele se na poskytování služeb další lidé podílejí jen minimálně.

Častější situace v regionu je v podobě jedné služby, nejvíce v podobě ubytování, příp., v již menším rozsahu, v podobě jednoduchého programu bez ubytování, např. jízdy na koních.

V případě **venkovského turismu** bylo zjišťováno, zda podnikatelé sídlící na venkově, s živnostenským oprávněním v živnostech ubytovací služby nebo hostinská činnost, nabízejí ubytování v rozsahu do 45 lůžek a k němu nějaký doprovodný program. Z celkového počtu 92 zkoumaných subjektů odpovídalo definici a podmínkám venkovského turismu **13 subjektů**. Ty lze tedy označit za podnikatele ve venkovském turismu, splňující alespoň základní nabídku zážitkového programu ve vymezených oblastech.

V nabídce opět převládá možnost jízdy na koních, na třech místech je pak nabízen aktivní program s prvky kreativity a vzdělávání zaměřený na děti. Všichni další podnikatelé s odpovídající živností nenabízeli doprovodný program vůbec, nebo nabízeli jen informace o možnostech aktivit v okolí, případně zprostředkování programu od blízkých subjektů v případě konkrétní poptávky na místě. V sedmi případech se v rámci podnikateli nabízeného programu jednalo o jiné než vymezené aktivity. Ostatní ubytovatelé nejčastěji jen poskytovali stručné informace o možnostech trávení volného času v okolí, a vyjma samotného ubytování již žádnou další službu nenabízeli.

Tab. 2: Nabízený doprovodný program v rámci venkovského turismu

Typ programu	Četnost zastoupení
jízda na koních	7
kreativní programy pro děti	3
domácí zvířata	2
rybaření	2
lov zvěře	1
divadlo, koncerty	1
tradice (Velikonoce, zabíjačky)	1
prohlídky minipivovaru	1

Zdroj: vlastní zpracování

Kromě výše uvedených subjektů, jejichž program odpovídal charakteristice venkovského turismu a zážitkového programu, bylo v oblasti identifikováno ještě sedm subjektů, které také nabízely určitý program, ovšem mimo oblasti vymezené v charakteristice venkovského turismu a zážitkového programu.

Tab. 3: Ostatní zážitkové programy

Typ programu	Četnost zastoupení
letní sportovní aktivity a turnaje	2
vyhlídkové lety	1
vodní lyžování, rybolov	1
chov bizonů	1
střelba na střelnici	1
zprostředkování aktivních programů	1

Zdroj: vlastní zpracování

Ač mohou být uvedené aktivity turisticky zajímavé, jsou poskytovány primárně jako samostatná služba, k propojení nabídky subjektů prakticky nedochází, příp. se toto propojení omezuje na možnost zprostředkování či zajištění další služby, nejčastěji však jen informací o existenci dalších atraktivit. Tuto nepropojenost služeb a nedostatečnou spolupráci podnikatelů lze obecně označit za základní problém turistického rozvoje regionu.

Poslední část analýzy se zaměřila na subjekty (zařízení), které nabízely zážitkový program na venkově v definovaných oblastech, ovšem bez ubytování. Takových subjektů bylo identifikováno **osm**. Mezi hlavní oblasti programu opět patřily různé programy pro děti (3x), jízda na koních (2x) a ukázky tradic (2x), dále ZOO (1x) nebo environmentální programy (1x). Nabídka je tedy opět poměrně malá a nepříliš pestrá.

Závěr

Souhrnně lze konstatovat, že počet všech subjektů, které nabízely zážitkový program v definovaných kategoriích bez ohledu na ubytování, bylo v oblasti identifikováno celkem 21. Počet subjektů nabízejících nějaký vlastní program, bez ohledu na ubytování a na charakteristiku programu, pak byl 28. Chybí zde především lepší propojení jednotlivých aktivit, resp. nabídek jednotlivých subjektů, většina subjektů realizuje relativně jednoduchou skladbu služeb, příp. jen službu jedinou. Nabídka služeb v tomto regionu je také výrazně sezónní, kopíruje sezónnost místního cestovního ruchu.

Ačkoliv je tedy region výrazně venkovským prostorem, má zároveň omezené možnosti rozvoje turismem vhodným pro venkovské oblasti. Aktivace potenciálu zdola, tedy od jednotlivých subjektů, se odvíjí především od celkové ekonomické situace a jejího dopadu na daný region. Dlouhodobě lze však v oblasti vysledovat spíše jen minimální změny ve variabilitě a propojenosti místní nabídky v oblasti turismu. Lepší situace je pouze na několika místech území, kde jsou turistické atraktivity zhuštěny do menšího prostoru, a kde jsou si jednotlivé služby fyzicky blízko, což návštěvníkům usnadňuje jejich nalezení a využití.

Současná nabídka služeb venkovského turismu a agroturismu je především relativně jednoduchá, méně variabilní a navzájem nepropojená. To z místního cestovního ruchu činí relativně málo významné odvětví z hlediska rozvojových možností regionu a lze tím hovořit spíše o stagnaci, resp. o udržování stavu. Pro velký počet podnikatelů (67 %) je dle jejich zjištěného názoru turismus spíše přilepšením v jejich jiné hlavní činnosti, byť přilepšením často důležitým, což souvisí s jejich ekonomickými poměry.

Region je tak příkladem území, které, ač má zajímavé lokalizační předpoklady pro venkovský turismus (být výrazně sezónní) a poměrně kvalitní i hustou sítí turistických tras, má snížený potenciál rozvoje z hlediska především realizačních podmínek. Bez vhodné podpory tedy nelze očekávat aktivizaci místního potenciálu zdola. Podíváme-li se na aktuální stav podpory agroturismu a venkovského turismu na území MAS Česká Kanada, lze konstatovat, že koncepční aktivity pro rozvoj na území MAS zcela chybějí. Neprobíhá žádné sledování služeb tohoto typu, ani počtu lůžek zařízení venkovského turismu a agroturismu či nabízeného programu. Za jediný monitoring situace lze označit databázi ubytovatelů a turistických cílů informačních středisek, zde však nejde o sledování vývoje ani o sledování za účelem budoucí vhodné podpory.

Zvýšení potenciálu a jeho využití by bylo možné dosáhnout koncepční a dlouhodobou podporou (propagace, informace, školení, metodiky, finance) ve spolupráci státu, kraje, regionu a místních podnikatelů. Významnou pomocí by se mohl stát nově vzniklý destinační management, který by měl podpořit propojení místních nabídek do konkurenceschopných produktů. Vzhledem k jeho nedávnému vzniku, principu fungování a disponibilním finančním a lidským kapitálem, to však prozatím nelze očekávat.

Literatura

- [1] BERESECKÁ, J., (2013). Přírodní a kulturno-historický potenciál – katalyzátor rozvoje cestovního ruchu. In *XVI. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. Sborník příspěvků*. Brno: Masarykova univerzita, pp. 603-609. ISBN 978-80-210-6257-3. DOI: 10.5817/CZ.MUNI.P210-6257-2013-76.
- [2] DUŠEK, J. A KOL., (2014). *Udržitelný rozvoj v kontextu rozvoje regionů, obcí a států*. České Budějovice: VŠERS. ISBN 978-80-87472-71-2.
- [3] GŮČIK, M. A KOL., (2012). *Manažment cieľového miesta cestovného ruchu*. Banská Bystrica: Slovak-Swiss Tourism. ISBN 978-80-8141-025-3.
- [4] HORÁKOVÁ, H., FIALOVÁ, D., (2014). *Transformace venkova: Turismus jako forma rozvoje*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk. ISBN 978-80-7380-537-1.
- [5] JIHOČESKÝ KRAJ, (2014). *Program rozvoje Jihočeského kraje 2014–2020*. [online]. [cit. 2. 3. 2018]. Dostupné z: http://www.kraj-jihocesky.cz/1598/program_rozvoje_jihoceskeho_kraje_2014_8211_2020.htm.
- [6] MACBETH, J., CARSON, D., NORTHCOLE, J., (2004). Social capital, tourism and regional development: SPCC as a basis for innovation and sustainability. *Current Issues in Tourism*, vol. 7, no. 6, pp. 502-522. ISSN 1368-3500.
- [7] NEJDL, K., (2011). *Management destinace cestovního ruchu*. Praha: Wolters Kluwer ČR. ISBN 978-80-7357-673-8.
- [8] PALATKOVÁ, M., (2011). *Marketingový management destinací*. Praha: Grada Publishing a.s. ISBN 978-80-247-3749-2.
- [9] PERLÍN, R., KUČEROVÁ, S., KUČERA, Z., (2010). Typologie venkovského prostoru Česka. *Geografie*, vol. 115, no. 2, pp. 161–187. Dostupné z <http://geography.cz/sbornik/wp-content/uploads/downloads/2012/.../gcgs022010_perlin1.pdf>.
- [10] PLZÁKOVÁ, L., STUDNÍČKA, P., (2014). *Řízení cestovního ruchu v České republice – minulost, současnost, budoucnost*. Praha: Wolters Kluwer. ISBN 978-80-7478-593-1.
- [11] RYGLOVÁ, K., BURIAN, M., VAJČNEROVÁ, I., (2011). *Cestovní ruch – podnikatelské principy a příležitosti v praxi*. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-245-4039-3.
- [12] STRÍBRNÁ, M., (2015). *Venkovská turistika a agroturistika*. Praha: Profi Press. ISBN 978-80-86726-71-7.
- [13] ŠAUER, M., VYSTOUPIL, J., HOLEŠINSKÁ A. a kol., (2015). *Cestovní ruch: učební text*. Brno: Masarykova univerzita.
- [14] ŠIMKOVÁ, E., (2008). Udržitelný rozvoj venkova a role venkovské turistiky. *E+M Ekonomie a Management*, vol. 2008, no. 1, pp. 26-32. ISSN 2336-5604.
- [15] ŠIMKOVÁ, E. (2015). *Aktuální témata rozvoje venkovského cestovního ruchu v ČR*. Hradec Králové: Gaudeamus. ISBN 978-80-7435-624-7.
- [16] THÖNDLOVÁ, G., (2011). *Komparační analýza agroturistiky v České republice a ve Svobodném státu Bavorsko*. Praha: Národohospodářský ústav Josefa Hlávky. ISBN 978-80-86729-67-1.
- [17] VITURKA, M., TÓTHOVÁ, D., (2014). Několik poznámek k chápání pojmu růst a rozvoj z pohledu ekonomických věd. In *XVII. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. Sborník příspěvků*. Brno: Masarykova univerzita, pp. 29-36. ISBN 978-80-210-6840-7. DOI: 10.5817/CZ.MUNI.P210-6840-2014-2.
- [18] VYSTOUPIL, J., ŠAUER, M., (2006). *Základy cestovního ruchu*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 80-210-4205-2.
- [19] ZEPELT, R., JINDROVÁ, A., DÖMEOVÁ, L., (2011). Venkovská turistika v České republice. In *XIV. mezinárodní kolokvium o regionálních vědách. Sborník příspěvků*. Brno: Masarykova univerzita, pp. 302-307. ISBN 978-80-210-5513-1.